

Abay adlı Kazak Milli Pedagoji Üniversitesinin 6D010300- Pedagoji ve Psikoloji bölümünde Doktor (PhD) ünvanı savunmak için USHATOV Marat Abdikalamuli tarafından hazırladığı 'Pedagoji Üniversitelerde Öğrencilerin liderlik potansiyellerinin geliştirmesi' adlı doktora tezine

REFERANS

1. Konunun önemi

Son zamanlarda, üniversite mezunlarının potansiyel sorunlara karşı olan ilgi çok artmaktadır. Gençlerin, liderlik potansiyellerinin gelişmesi, yani, liderlik eğitim sorunu doğrudan üniversitelerde eğitim süreci içinde yeterince özenli değil. Bunun için, liderlik potansiyeli oluşturma oldukça öncelik haline geldi. Eğitim sistemini kullanarak, liderlik potansiyelini eğitim süreci içinde oluşturmak mümkündür. Bu konunun incelenmesi çok önemlidir, çünkü liderlik potansiyel, bir sosyalleşme, ortamda insanın adaptasyon aracıdır ve bununla birlikte kişisel gelişimini, bir lider olarak kişinin mesleki ve ahlaki gelişimini destekler. Dolayısıyla, bu çalışmanın önemi, öğrencilerinin liderlik potansiyeli oluşumunda yönetim eğitiminin değerini göstermektedir, böylece teyit ederek, lider pozisyonlarda, gelecekteki başarısı için liderlik becerilerini geliştirmek için öğrencilere yardımcı olarak bu yönetim eğitimi, diğer çalışma yöntemlere göre bir avantaja sahiptir. Bu açıdan, M.A. Ushatov'un çalışması önemli ve modern toplumun gereksinimlerini karşılayan problemlerin çözülmesi ile odaklıdır.

2. Araştırma çalışmanın bilimsel bulguları ve sonuçların geçerlik ve güvenilirlik derecesi

Sonuçların geçerlik ve güvenilirlik derecesi metodolojik yaklaşımların seçimi, karmaşık psiko-pedagojik yöntemleri, deneysel çalışmalar sırasında elde edilen sonuçların objektif değerlendirmesi ile sağlanmaktadır. Her bilimsel sonuç ve bulgular belirli bir yenilik derecesi ile karakterize edilmektedir.

2.1. İlk bilimsel sonuç kısmen yeni, çünkü öğrencilerin liderlik potansiyellerinin geliştirmesinin kuramsal temelleri açıklandı, yani liderlik meselesinin gelişmesi için detaylı araştırmaya önem verdi. Liderlik meselesi ile ilgili yerli, yabancı felsefi, pedagojik, psikolojik yönlerde yazılan bilim adamların çalışmalarını kavradı.

2.2. Doktora öğrencinin ulaştığı ikinci bilimsel sonucu yeni, çünkü 'Potansiyel', 'Liderlik potansiyel' kavramlarına detaylı açıklama vererek, 'Öğrencinin liderlik potansiyeli' kavramının önemini ve içeriğini belirtti. Çalışmasında, çok etkili içerik-analitik araştırma yöntemini kullandı, yani potansiyel kavramını incelerken 27 kaynaklarını (yabancı ve yerli çalışmalar) göz önünde bulundurarak analize edip, belirlediği kavramın bilimsel farklı alanlarda ve farklı anlamlarda kullanıldığı: felsefi, psikolojik, ekonomik, biyolojik ve pedagoji kapsamında belirledi.

2.3. Üçüncü bilimsel sonucu yeni, çünkü Pedagoji Yüksek Öğretim Kurumlarının öğrencilerinin liderlik potansiyellerinin geliştirmesinin mantıksal yapı tasarlandı.

2.4. Dördüncü bilimsel sonucu yeni, çünkü Pedagoji Yüksek Öğretim Kurumlarının öğrencilerinin liderlik potansiyellerini geliştirmesi için kullandığı yöntemlerinin etkinliği deney aracılığıyla kontrol edildi: 'Liderlik' seçmeli ders; 'Liderlik' kulüp çalışmaları ile Abay adlı Kazakistan Milli Pedagoji Üniversitesinin internet sitesinde elektronik sayfanın çalışmalarını organize edildi.

3. İç birlik sonuçlarının değerlendirilmesi.

Elde edilen doktora tez araştırmasının bilimsel sonuçları, bir iç birlik ve mantıksal bağımlılığı ile karakterize edilmektedir. Tez yapısı, malzeme yerleşimi, yapılan incelemenin bulguları, yazarın sorununun bütüncül bir vizyon olarak ve hedeflere ulaşmak için sorunların çözme yollarını görmesi göstermektedir.

4. Elde edilen sonuçların teorik ve pratik önemi.

Elde edilen bu çalışmanın sonuçları teorik ve pratik değerine sahiptir. Araştırma kaynaklarının yeterince anlamlı bir seçimi, gerçek malzemenin daha geniş bir yelpazesi, uygulama tabanlı araştırma yöntemleri kullanılması ile sağlayan güvenilirlik ve geçerlilik, Abay adlı Kazak Milli Pedagoji Üniversitesinin doktora öğrencisi tarafından tek başına yürütülen deneysel çalışmalar ile da kanıtlanmaktadır.

Araştırma sırasında hazırladığı seçmeli ders programı, 'Liderlik' kulüp çalışmaları ile Abay adlı Kazakistan Milli Pedagoji Üniversitesinin internet sitesinde elektronik sayfanın çalışması, öğrencilerinin liderlik potansiyelinin geliştirilmesine yönelik belirli hazırlıklar, gelecek uzmanlar için Yüksek Öğretim Kurumları, Pedagojik kolejler kendi pratiklerinde kullanabilirler.

5. Makalelerin yeterliliğini doğrulaması, temel kurallar, bulgular, tezin özeti ile sonucu

Tezin temel ilkeleri, bulguları, özeti ile sonucu, inceleme meselesinin çözümü incelemenin temel ilkeleri bilimsel rapor şeklinde uluslararası ve Cumhuriyet içindeki bilimsel-pratik konferanslarda, *Scopus* şirketinin bilgi tabanına göre sıfır olmayan etki faktörü var olan uluslararası bilimsel dergilerde, Eğitim ve Bilim Kontrol Komitesi tarafından tavsiye edilen dergilerde, okulların metodik konseylerinde ve basında yayımlanan bilimsel makalelerde, kılavuzlarda yansıtıldı. Tezin içeriği ile ilgili olan 12 bilimsel makale yayımlandı.

6. Toplumun önünde savunmaya gönderme teklifi.

Böylece, yukarıda anlatıklarının temelinde önerdiği bilimsel incelemenin uygulama düzeyi, teorik ve pratik öneminin 'Bilimsel Seviyeyi Vermek Kuralları'nın şartlarına uygun olduğunu göz önüne alarak, Marat Abdikalamalı USHATOV'un 'Pedagoji Üniversitelerde Öğrencilerin Liderlik Potansiyellerin Geliştirilmesi' adlı doktora tezinin savunulması için onay verilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Doç. Dr. Figen EREŞ

Yabancı danışman

20/06/2016

Doç. Dr. Yasin ÜNSAL
Enstitü Müdür Yardımcısı

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің 6D010300- Педагогика және психология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынылған Ушатов Марат Әбдікаламұлының «Педагогикалық жоғарғы оқу орындары студенттерінің лидерлік әлеуетін дамыту» атты тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ШІКІР

1. Тақырыптың өзектілігі

Соңғы жылдары жоғары оқу орындары түлектерінің әуелеті мәселесіне қызығушылық арта түсуде. Жастардың көшбасшылық әлеуетін дамыту, атап айтқанда, тікелей ЖОО-да оқу үдерісінде көшбасшыны тәрбиелеу мәселесі жеткілікті түрде пысықталмаған. Сондықтан, көшбасшылық әлеуетті қалыптастыру біршама басымдықты бағыт бола бастауда.

Білім беру жүйесін қолдана отырып, оқу кезеңінде көшбасшылық әлеуетті қалыптастыруға болады. Бұл тақырыпты зерделеу өте маңызды, себебі, көшбасшылық әлеует тұлғаның әлеуметтену, адамның сыртқы ортаға бейімделу құралдарының бірі болып табылады, сондай-ақ, тұлғаның дамуына, адамның көшбасшы ретінде кәсіби және моральды өсуіне көмектеседі.

Тиісінше, бұл жұмыстың өзектілігі студенттің көшбасшылық әлеуетін қалыптастыруда басқарушылық білім құндылығын көрсетуге тырысуға саяды, осы арқылы студенттердің көшбасшы позицияларында болашақ табыстар үшін көшбасшылық қабілеттерін дамытуда көмек көрсетуге дайындаудың басқа бағыттарына қарағанда басымдыққа ие екенін дәлелдеу болып табылады.

Бұл айқындамалар бойынша М.А. Ушатовтың жұмысы өзекті болып табылады және заманауи қоғамның талаптарына жауап беретін мәселелерді шешуге бағытталған.

2. Зерттеу жұмысының ғылыми нәтижелері және алынатын нәтижелердің негізділігі мен дәлелділігінің дәрежесі

Нәтижелердің негізділігі мен дәлелділігі әдістемелік тәсілдемелерді таңдаумен, психология-педагогикалық әдістер кешенін, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында алынған нәтижелерді объективті бағалау құралдарын пайдаланумен қамтамасыз етіледі.

Әрбір ғылыми нәтиже мен қорытындылар жаңашылдықтың белгілі бір дәрежесімен сипатталады.

2.1 *Бірінші ғылыми нәтиже ішінара жаңа, себебі* студенттердің көшбасшылық әлеуетін дамытудың теориялық негіздері айқындалған, яғни көшбасшылық мәселесінің дамуын жан-жақты зерттеуге үлкен мән берген. Көшбасшылық мәселесіне қатысты отандық, шетелдік философиялық, педагогикалық, психологиялық бағыттағы ғалымдардың еңбектері зерделенген.

2.2 Докторанттың қол жеткізген *екінші ғылыми нәтижесі жаңа* - себебі «Әлеует», «Көшбасшылық әлеует» ұғымдарына жан-жақты сипаттама беріліп, «Студенттердің көшбасшылық әлеуеті» ұғымының мәні мен мазмұны нақтыланған.

Зерттеу жұмысында өте тиімді пайдаланған зерттеу әдісі контент – талдау, яғни әлеует ұғымын қарастырғанда 27 әдебиет көздеріне (шетелдік және отандық еңбектер) талдау жүргізіп, аталмыш түсініктің ғылымның түрлі салаларында және түрлі мағынада пайдаланатынын: философиялық, психологиялық, экономикалық, биологиялық және педагогикалық тұрғыда анықтаған.

2.3 *Үшінші ғылыми нәтижесі жаңа*, себебі педагогикалық жоғары оқу орындары студенттерінің лидерлік әлеуетін дамытудың логикалық-құрылымдық үлгісі құрастырылған.

2.4 *Төртінші ғылыми нәтижесі жаңа*, өйткені педагогикалық жоғары оқу орындары студенттерінің лидерлік әлеуетін дамытудың жасаған әдістемесінің тиімділігі эксперимент арқылы тексерілген: «Лидерлік» элективті курсы; «Көшбасшылар» клубының жұмысы мен Абай атындағы ҚазҰПУ сайтындағы электронды парақшасы жұмысы ұйымдастырылды.

3. Нәтижелердің ішкі біртұтастығын бағалау.

Диссертациялық зерттеуден алынған ғылыми нәтижелері ішкі біртұтастықпен және логикалық өзара байланыстылықпен сипатталады. Диссертация құрылымы, материалдың орналасуы, жүргізілген зерттеу нәтижелері бойынша қорытындылар автордың мәселені және мақсатқа қол жеткізу бойынша қойылған міндеттерді шешу жолдарын тұтас түсінуін дәлелдейді.

4. Алынған жұмыс нәтижелерінің теориялық және практикалық маңызы.

Осы диссертациядан алынған нәтижелер теориялық және практикалық құндылыққа ие. Дәлелділік пен негізділік зерттеу көздерінің жеткілікті мазмұнды таңдауымен, нақты материалдың кең шеңберімен, зерттеудің негізделген әдістерін қолданумен және Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің докторанты дербес өзі өткізген тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелерімен де дәлелденуі қамтамасыз етіледі.

Зерттеу барысында әзірленген элективті курс бағдарламасы, «Көшбасшылар» клубының жұмысы мен Абай атындағы ҚазҰПУ сайтындағы электронды парақшасы жұмысы студенттердің лидерлік әлеуетін дамытуға бағытталған нақты әзірлемелер болашақ мамандар үшін жоғары оқу орындары, педагогикалық колледждер тәжірибелерінде пайдалануға болады.

5. Мақалалардың жеткіліктілігін растау, негізгі ережелер, нәтижелер, диссертацияның түйіні мен қорытындысы.

Диссертацияның негізгі қағидалары, нәтижелері, тұжырымдары мен қорытындысы, зерттеу мәселесінің шешімі зерттеудің негізгі қағидалары ғылыми баяндама түрінде халықаралық және республикалық ғылыми-практикалық конференцияларда, Scopus компаниясының ақпараттық базасының деректері бойынша нөлдік емес импакт-факторы бар халықаралық ғылыми журналдарында, Білім және ғылым саласындағы бақылау Комитеті ұсынған журналдарда, мектептердің әдістемелік кеңестерінде және баспасөз бетінде жарық көрген ғылыми мақалаларда, әдістемелік нұсқауларда көрініс тапқан. Диссертация мазмұны бойынша жалпы саны -12 ғылыми мақала жарияланған.

6. Көпшілік алдында қорғауға жіберуге ұсыну.

Сонымен, жоғарыда айталғандардың негізінде ұсынылып отырған ғылыми зерттеудің орындалу деңгейі, теориялық және практикалық маңыздылығының «Ғылыми дәрежелерді беру ережелерінің» талаптарына сәйкестігін негізге ала отырып, Ушатов Марат Әбдікаламұлының «Педагогикалық жоғарғы оқу орындары студенттерінің лидерлік әлеуетін дамыту» атты тақырыбындағы диссертациялық жұмысын қорғауға ұсынуға болады деп есептеймін.

Шет елдік кеңесші, PhD доктор, профессор

Figen Ereş

Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы
Екі мың он алтыншы жылдың жиырма жетінші қарашасы.
Құжаттың мәтінінің түрік тілінен қазақ тіліне аудармасы аудармашы **Стамбекова Асель Ермековнамен** жасалған.

Қолы/ Подпись

Стамбекова Асель Ермековна

Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы
Екі мың он алтыншы жылдың жиырма жетінші қарашасы.

Мен, Султанбеков Ерлан Тұрсынбекович, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Халыққа құқықтық көмек және заңгерлік қызмет көрсетуді ұйымдастыру комитетімен 2005 жылдың 25 тамызында берілген № 0000172 лицензия негізінде әрекет етуші Алматы қаласының нотариусы аудармашының **Стамбекова Асель Ермековнаның** қолының түпнұсқалығын куәландырамын.

Аударманың жеке басы анықталды, әрекетке қабілеттілігі және өкілеттілігі тексерілді

Тіркілімде № 13408 тіркелді
Өндірілді: 1125 теңге.
Нотариус

